

ČAJ

Pro chvíle pohody

ČERVEN 2022

Časopis Autorů Jičínska

Spolužáci moji milí,
co už jste je objevili,
vykonejte dobrý skutek
pomozte mi nebohému,
školou doma zničenému.
Já jsem totiž příliš líný.
Snažím se napravit, pilně pracovat,
avšak vyhráté peřině, nedá se
odolat.

(úryvek z básně Študákův týden)

Ondřej KAVKA

189

Vážení čtenáři,

koncem června končí další školní rok.

A tak jsem toto číslo věnoval školní docházce a všeho kolem školy.

Hostem ČAJe je **Ondřej Kavka**, který mě zaujal svojí básní
„Študákův týden.“

Rozhovor poskytl člověk, který celý svůj život prožil ve škole –
Oldřich Suchoradský.

Jeho názory jsou zajímavé, vždyť mimo jiné přiznává, že:
„Učitel by měl být přesvědčivý herec!“

O škole pojednávají i dvě představované knihy.

Aleš Vogel

„Sám mezi ženami – Kohout“

a **Jurij Michajlovič Poljakov** „Práce s chybami.“

Regionální tvorbu zastupuje
moje vzpomínka na první školní dny „Do školy“
a povídka **Ilony Pluhařové** „Karty osudu.“

Příjemný vstup do letních měsíců
přeje

Václav

ČAJ pro chvíle pohody

č.189, červen 2022, ročník XXI

Vydáno 5. června 2022 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájků 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský
Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!

HOST ČAJe:

Ondřej KAVKA

- student z Kunovic, zúčastnil se literární soutěže „Řehečská slepice 2021,“ odkud je i jeho báseň „Študákův týden“

Do této školy v České Skalici chodila Barunka Panklová ve 20.letech 19.století (viz Muzeum Boženy Němcové). Foto Václav

ONDŘEJ KAVKA

ŠTUDÁKŮV TÝDEN

Pondělí

Co je za den? Pondělí!
Vstávat se mi vůbec nechce,
já mám ještě neděli.

Tudum, tudum, kdo to volá?
Ano? Dobré ráno paní učitelko,
co to povídáte,
že začala škola?

Zaspal jsem trochu,
znáte to...
jistě, přijdu hned.
Takhle mučit svoje žáky,
To neviděl svět.

Úterý

Život je o hledání odpovědí,
dnes úkol ze zeměpisu,
to tak, počítejte s mou výpovědí.

Spolužáci moji milí,
co už jste je objevili,
vykonejte dobrý skutek
pomozte mi nebohému,
školou doma zničenému.
Já jsem totiž příliš líný.
Snažím se napravit, pilně pracovat,
avšak vyhráté peřině, nedá se odolat.

Středa

Dobrý den, studente,
důvod tvé absence?
Zase jsi úkol neudělal.

On byl úkol? Vida.
Co jen napsat,

Člověk vše neuhlídá,
příliš slabý argument.

Což takhle zapomněl jsem,
už popáté?
Takovýto přece nejsem,
lepší nápad nemáte?
Co jen buňky děláte?

Nešel mi internet?
to taky ne,
příliš časté,
už ohrané.

Náhle přišel spásný nápad,
nebudu už déle tápat.

Úkol nebyl k nalezení,
záhada jak vyšitá,
ted' se zjevil znenadání,
rychle jej jdu dodělat,
omluvte mě za zpoždění.

Čtvrtek

Haló, haló, co se stalo,
zase se to porouchalo?
ptá se paní profesorka.

Omlouvám se, už jsem tady,
připojení bez závady,
Co jste se ptala?
ozývá se žačka.

Má otázka zněla,
kdy první první lidská posádka,
na Měsíc přiletěla.

Jak otázka zněla?
vůbec jsem ji neslyšela,

mám neblahé tušení,
že vypadlo spojení.

Má otázka zněla....
Pokračovat dále chtěla,
náhle se však odpojila.

A protože můj zájem byl nevelký,
začal jsem píseň Ondřeje Havelky -
Mě to tady nebaví.

Když dozpíval jsem poslední sloku,
Ozvalo se děkujeme za koncert.
Já strnul celý v němém šoku,
Jsem rád, že se píseň líbila
Neřekla nic, hodina skončila.

Příště si už pozor dám,
kdy mikrofon zapínám.

Pátek

Konečně přišel ten den,
na něj všichni čekali,
naděje své vkládali.
Poslední bitva, poslední tažení,
zítra konec našemu snažení.

Učitelé se též těší,
nedají to ale znát,
školu i dnes příkladně řeší,
tři písemky budem psát.

Sobota

V poklidném večeru sedím si
s rodinou,
přišla mi zpráva od spolužáka,
div že jsem neomdlel,
poctěn tou strašlivou sobotní
novinou.

Dobrý den, milí žáci,
do půlnoci sobotní,
odevzdejte svoji práci,
téma funkce inverzní.

Nemeškal jsem, nečekal,
k sešitu hned pospíchal.
A čas letí a čas spěje,
Kde je štěstí, co mi přeje?

Výčitky mi letí hlavou,
stále věci odkládáš,
doma školu nezvládáš.

Hlouběji do rýsování jsem se ponořil,
tužku svou tupou do stránky zabořil,
23:59,
skončeno mé spěchání,
obrazovka hlásí zprávu,
úspěšné odevzdání.

Neděle

Dnes našel jsem klid,
vše splněno,
můžu zas žít.

V klidu, míru, pokoji,
dělat si co se mi zlíbí,
až mě u srdce zahřeje,
děkuji ti neděle.

Jen jedna myšlenka trápí mne však,
že zítra přijde pondělí,
úderem osmé hodiny,
znova začnou hodiny,
To snad ne, mě už z toho trefí šlak.

Ještě horší, než-li žáci,
v této době bláznivé,
učitelé mají práci,
ulehčeme jim situaci,
za obětavost děkujm

„Učitel by měl být přesvědčivý herec!“

ROZHOVOR – Oldřich SUCHORADSKÝ

S Oldou Suchoradským jsem již před lety v ČAJi rozhovor dělal, ale bylo to již značně dávno, v té době jsme si ještě vykali. Během let jsme se spřátelili a měl jsem možnost nahlédnout do Oldovy tvorby. Jeho „písmáctví,“ a to vnímám v tom nejlepším slova smyslu, je opravdu obdivuhodné. Uveřejnil spousty článků v nejrůznějších novinách a napsal vzpomínkovou prózu „Kronika mého života,“ která je cenným svědectvím o době, ve které prožíval nejen svoje dětství a mládí.

Především prožil svůj život ve školství, a tak je povolanou osobou, abychom na toto téma opět vedli rozhovor.

- Oldo, v „Kronice mého života“ píšeš, že jsi do školy nastoupil 1.září 1952, takže letos slavíš 70.výročí. Krásně vzpomínáš na svou první paní učitelku Zdeňku Sehnalovou. Byla opravdu výjimečná nebo se ti zdála jako anděl, protože jsi neměl srovnání?

Můj vstup do školy byl očekávaný z mojí strany s nadšením, ze strany mých rodičů s obavou. Měl jsem za sebou sérii operací a nebylo jisté, zda denní docházku zvládnou. Jen pár týdnů před zahájením školy jsem odložil berličky. Počátek docházky byl poznamenán nemocí naší třídní, která nemohla k výuce nastoupit a také už nenastoupila. Byli jsme jako třída 1:C několik týdnů rozstrkáni po různých třídách a seděli jsme v lavici po třech. Byl to velký chaos. Pak ze dne na den přišla mladinká učitelka Zdenička, kterou jsme od prvního dne všichni milovali. Neměla sice žádné praktické zkušenosti, protože byla pro nás uvolněna přímo z pedagogické školy. Mám podezření na zásah mého tatínka, který na pedagogické škole působil.

Počínání, jako učitelky bylo od prvního dne naprosto profesionální. Je třeba poznamenat, že jsme ve třídě byli sami chlapci, což si lze představit, bylo pro začínající učitelku, velmi náročné. A ona to však zvládla. Proto „pedagogický anděl“.

- Co sis od ní a dalších učitelů vzal pro svoji profesní dráhu?

Dobrá otázka, o to těžší je odpověď! Vyrůstal jsem v učitelském prostředí a podle rodinné tradice platné po několik generací mně bylo jasné, že ničím jiným než učitelem, nechci být. Vzory, vedle těch, co mně byly nejbližší? Na 1.stupni to byla již zmíněná Zdenička Sehnalová. Byla tak dobrá, že jsem se podle ní chtěl stát učitelem na 1.stupni. To se ale tatínkovi zdálo málo, měl pro mne náročnější program, stát se jako on středoškolským profesorem. Na střední škole mně ovlivnil prof. Zdeněk Unegermann – fyzik na SVVŠ J. K. Tyla v HK, organizátor šachových turnajů. Kvůli němu jsem z fyziky i maturoval a rozhodl se ji vedle matematiky, studovat na vysoké škole. A na ní to byl znovu prof. Ungermann, který tam stejně jako můj otec z SVVŠ přešel, ale také matematik prof. Fr. Kuřina, který ještě dnes žije. On je jediný učitel, který mně nabídl sice až v mém důchodovém věku tykání a já jsem jeho nabídku přijal. Občas se spolu vidíme na srazích, které naše skupina M–F opakovaně pořádá.

- Překvapilo mě, že jsi nastoupil do čistě chlapecké třídy. Bylo to v 50.letech 20.století běžné?

Pokud jde o chlapecké a dívčí základní školy, tak to skutečně byla součást jednotné Nejedlého reformy. Rozdělení žáků do škol podle pohlaví se moc neosvědčilo. Učit 40 kluků v jedné třídě pohromadě, to byl pro učitele horror. Mohl bych o tom napsat celý román, co se tehdy v takové třídě na Osmiletce v Šimkově ulici v Hradci dělo. A tak se někdy koncem 50.let třídy znovu promíchaly. I když v naší třídě vždy navštěvovalo třídu několik dívek z dívčí osmiletky v Marxově ulici, která byla menší a děvčata se tam prostě nevešla.

Sám si o sobě myslím, že jsem živým dokladem reformy Československého školství, od roku 1948. Jako žák jsem začal Nejedlého Jednotnou školou a prošel několikrát reformu, která měla vždycky nějaký dobrý úmysl, ale rychle se ukázalo že se neosvědčila a přijala se proto nová, vyhlášená jako mnohem lepší. To se však nikdy nenaplnilo. Já si nejvíce cením reformy ze 70.let, které se jednoduše říkalo „množinová“. Jako učitel matematiky jsem ocenil, že to bylo jedné období, kdy matematika žáky bavila, a dokonce u nich patřila k neoblíbenějším předmětům. Kopidlenská základní škola byla vybraná jako jedna ze dvou škol ve Východočeském kraji, kde se 4 roky před zavedením této reformy

jako „experiment“, ověřovala. I ona se nevyhnula chybám. Třeba tím, že žákům, kteří novým nárokům nestačili, bylo doporučeno, aby přešli na jinou „normální“ školu. Když se to pak celostátně rozjelo v roce 1976, docela dobře to fungovalo do 5. ročníku, díky nadšeným učitelům (spíše učitelkám). Já si to v té době užíval na škole v Rožďalovicích. Jakmile však reforma přešla na 2. stupeň, tak se zadrhla. Tam se nenašlo tolik osvědčených učitelů, aby dobré záměry realizovali. A na střední škole pak celá reforma skončila definitivně.

**Naše 1.třída s andělskou paní učitelkou Zdenkou Sehnalovou.
Já uprostřed 2.řady.**

- Jako dítě jsi měl zdravotní handicap, cítil si se ve třídě nějak „odstrkován“ nebo dokonce „šikanován“?

Ano, to jsi narazil na uzlíček, který dost ovlivnil můj život. Nešlo o šikanu přímo ve třídě, ale spíš mimo školu. Lákal jsem svým hendikepem typy, které si na mně chtěli zvedat sebevědomí. Já si brzy svoje zdravotní omezení uvědomil a snažil jsem ho překovat a choval se tak, jako by žádné nebylo. Operovaná noha mně bolela, já nechtěl přidávat rodičům starosti, a tak jsem své potíže tajil. Ve škole tomu bylo nějak podobně. Pochopil jsem, že se mezi vrstevníky neztratím, když budu vstřícný a snažit se jim pomáhat v tom v čem jsem byl dobrý. Zažil jsem to v ozdravovně

v Černovicích u Tábora, kde jsem byl na dvouměsíčním pobytu na konci 1. třídy. Patřil jsem na oddělení těch nejmladších, ale v polovině pobytu si vyžádali na vychovateli starší chlapečci, že by mne rádi vzali na pokoj mezi sebe. Jako důvod uvedli, že mně chtějí chránit a starat se o mně. A tak jsem se stěhoval o patro výše, mezi tuto skupinu. Bral jsem to jako velkou poctu. Podobný příběh jsem pak zažil na horské škole v Dolní Malé Úpě v 5. ročníku, kde si mně skupina divokých spolužáků vyprosila přemístit na pokoj a já se podobně jako v té ozdravovně stěhoval mezi ně. Nevím, čím to bylo, že mně byli ti darebáci sympatičtí. Ale vrátím se na osmiletku, kde jsem měl svého „fantóma“, který se na mně před ostatními rád předváděl. Byl o rok starší a bydlel ve vedlejší ulici, než jsme tehdy bydleli my. Když jsem šel ze školy domů, číhal na mně, nadával a několikrát mně i fyzicky napadl. Doma ani ve škole jsem na něj nežaloval, věděl jsem, že by se mně pak mstil ještě víc. Všiml si toho moji spolužáci a denně mně ze školy vyprovázeli až dolů a ráno na mně spolužák Mirek čekal před domem a šli jsme do školy společně. Toho grázlíka to brzy přestalo bavit, když viděl, že mám kolem sebe ochranku a už mně dal pokoj.

- A co tělesné tresty ve škole?

To je často pokládaná otázka. Jako učitel jsem je nikdy nepoužíval, ale znal jsem řadu učitelů, kteří je používali, podle nich jako osvědčenou metodu udržení kázně ve škole. Ani jako ředitel, i když jsem to o některých učitelích na škole věděl, jsem proti nim nezasáhl. Až do té doby, než si začali stěžovat rodiče takto umravňovaných žáků. Vzpomíná třeba na svoji třídní na osmiletce – matematicku - která měla velmi kostnaté prsty na rukou. A ta, když někomu z nás vlepila pohlakek, tak si to velice dobře pamatoval a příště si dal dobrý pozor, aby už nebyl třeba ze strany oné učitelky takový donucovací prostředek znovu použit. Na jedné ze škol, kde jsem působil jako ředitel jsem znal osobitý způsob umravňování jednoho z učitelů. Když některý jeho žák něco provedl, dal mu učitel možnost sám rozhodnout o formě trestu: CHCEŠ POZNÁMKU, NEBO SMETÁČEK? Žáci si většinou vybrali smetáček, kterým je v kabinetě a beze svědků pan učitel pořádně přetáhl přes zadek. A byl klid a účty vyrovnány. Někdy je taková jednoduchá forma účinnější, než neustále opakované stížnosti rodičům. Takto to zůstalo jen ve škole, mezi učitelem a provinivším se žákem. Znam však zkušenost své manželky, že začátku její profesní dráhy. Ona tehdy použila tělesný trest, a to velmi účinně. Ve třídě domlouvala jednomu žákovi, že se nemá chovat tak, jak se chová. O přestávce na chodbě si onen žák nevšiml, že stojí blízko něj v okamžiku, kdy prohlásil „CO MNĚ BUDE TAKOVÁ MLADÁ HOLKA ŘÍKAT, CO MÁM

DĚLAT?“ Manželka rozhrnula okolostojící chlapce, rozpráhla se a řečníku dala přede všemi takovou facku, že šel málem k zemi. A všichni kolem uznale konstatovali: „TA ALE MÁ RÁNU...“ Její autoritu to podpořilo a víckrát už takový zákrok nemusela opakovat.

- Těšil jsi se na některé předměty víc? Měl jsi naopak některé, které jsi nemusel?

Na to se nedá zodpovědět jednoznačně. Záleží na čase a místě, kde jsem učil a třídě, kde jsem právě vyučovat. Často dvě paralelní třídy vykazovaly docela rozdílné poznatky. Někde se vyučování odvíjelo samo, jinde v tom samém čase a s použitím stejné metody to pěkně „drhlo“. Snažil sem se nedát před žáky najevo nějaké antipatie, které k nim chovám. To se pak těžko učí a vyučování je spíše vzájemným soubojem. I takové stavy jsem zažil a naučil se v nich orientovat. Nemělo cenu žákům něco vyčítat, většinou chyba byla na mé straně. Prostě jsem neměl tu správnou energii, která je pro úspěšné vedení žáků ve třídě potřebná. Do třídy jsem se v drtivé většině případů těšil. Svě osobní starosti jsem nechal na chodbě a vstupoval do třídy příjemně naladěný. To se okamžitě přineslo i na mé žáky. Škola by měla být podle mě i tak trochu zábavou (Komenský říkal že hrou) a o to jsem usiloval. Proto jsem nejraději učil fyziku, kde takových příležitostí bylo nejvíce a já se snažil v každé hodině své žáky něčím překvapit, zaujmout je a potěšit. V matematice to v každé hodině nešlo, ale uměl jsem to třeba i v jiných, třeba ani ne svých předmětech, jako byla chemie, občanská nauka. Asi nejlepší pocit jsem měl v matematice, když jsem ji učil na 1.stupni (ve 3.třídě). Nikdy jsem samozřejmě neučil tělocvik, leda ho někdy suploval a vždy jsem se bál, aby se mi žáci při něm nějak nezranili. Také nikdy jsem neučil češtinu a ruštinu. Na to jsem prostě nějak neměl.

- Vzpomínáš na řadu školních výletů. Musel to být pro tebe svátek, když si detailně pamatuješ řadu příhod. Na které z těch výletů vzpomínáš nejraději? A měl jsi rád výlety v době, kdy jsi už učil?

Školní výlety – pro žáky a studenty to je završení školního roku, pro učitele neuvěřitelná starost a zodpovědnost. Ne že bych na ně nejezdil rád. Naopak. Ale nejraději jsem byl, když jsem své žáky všechny a v pořádku dovezl domů. Musím přiznat, že o tuto povinnost jsem byl ochuzen 15ti lety ředitelování. Ředitelé jezdí na výlety jen ojedinele. Mám-li vzpomenout na své v ještě v roli žáka, tak to jistě byly dva výlety v 7.a 8.třídě na kolách z Hradce do letního tábora v Bělči, kde jsem si nejen pěkně vyhráli, ale sami si uvařili oběd a cestovali lesem na kole domů. Naše třídní s námi měla svatou trpělivost. Na střední škole to byla asi

bouračka při výletě do Jižních Čech kousek za Jihlavou, kdy jsme skončili s autobusem nárazem na strom. Třídní Mikeš se jen instinktivně zachránil, když před nárazem vyhodil nohy do vzduchu, protože autobus vletěl na strom přímo před ním. Já jsem v tu chvíli hrál v uličce na svoji kytaru. Náraz mne vymrštil a já i s kytarou proletěl uličkou a při dopadu jsem si na ni lehl. Jenom to zachroupalo a bylo po kytaře. Ale jinak dobrý, jen pár pocuchaných žebér u spolužaček. U mě nic, kromě té kytary.

A výlety v roli učitele? Tak třeba 3 roky po sobě Šumava. Tam to byly zážitky, přímo na román. To si však necháme na nějaké další vyprávění ...

- Ztráta maminky v dětském věku musela být bolestivá. Nedovedu si to představit. Ovlivnilo to i tvoji školní docházku? Kdyby maminka žila, nesměřovala by tvoje životní dráha někam jinam?

Určitě ne. Maminka byla tatínkova věrná družka. Věnovala nám všechn svůj čas a silně pomáhala tatínkovi naplňovat jeho kantorské poslání. Byla mně vzorem obětavého a milujícího člověka, a i když už pak nebyla, stále žila se mnou a já se s ní často radil, co a jak mám dělat. Vždycky mně dobře poradila.

- Jak náročné bylo tenkrát studium? Dneska je běžné, že absolventi vysoké školy nenastoupí do oboru. Jak to bylo za vaší éry?

Vybral jsem si ke studiu náročnou kombinaci matematika-fyzika. Tehdy byl zájem o studium na Pedagogické škole velký, ale na tu naši byl dokonce nedostatek. Bylo nás přijato osm, ač se mohlo přijmout 10. Studium bylo tehdy dost náročné, ale bral jsem ho vážně a procházel jsem jednotlivými semestry studia bez větších potíží. Zkoušky jsem dělal v termínu, někdy i v předtermínu. S nástupem na školu to za nás bylo podobné. Ale v naší aprobační skupině jsme všichni u kantořiny vytrvali, a to po celý svůj profesní život. Nikdo nesběhl a já jsem si ještě navíc rozšířil aprobaci o psychopedii a somatopedii, když jsem čekal, že po „sametu“ budu mít se setrváním na běžné škole problém. Myslel jsem, že bych učil na zvláštní škole, nebo na škole při nemocnici. Moje obavy se však nenaplnily.

- Pamatuješ si datum, kdy jsi poprvé předstoupil před třídu jako učitel? Co bylo pro tebe nejtěžší?

Tak na datum si nepamatuji, ale určitě bych ho někde v diáři našel. Ono těch začátků bylo víc. Před žáky jsem prvně vystupoval ještě v době studia, kdy jsme měli své prvé výstupy na fakultní a dalších školách v Hradci. Moje skutečně prvé učitelské místo bylo na ZDŠ v Městci Králové, na okrese Nymburk. Můj vstup na školní scénu byl velkolepý. S dvěma kufry v ruce jsem cestoval z Hradce a přišel s nimi ke škole právě v okamžiku,

kdy byli všichni nastoupeni na prostranství u hlavního vchodu a ředitel měl tradiční zahajovací projev. Ve chvíli, když jsme se tam objevil mně ředitel, za ovací celé školy, vítal jako nového učitele. A hned druhý den jsem začal učit. Nejdříve jako řadový učitel, ale už za rok jsem se stal učitelem třídním. Bylo to v pohnuté době, po srpnu 1968 a celé to národní drama se samozřejmě silně promítlo do života školy i každého z nás učitelů. Nevím, co bylo pro mne nejtěžší. Samozřejmě jsem se nějaký čas hledal, ale myslím si, že jsem v sobě nějaký talent měl a vždy si našel správnou cestu.

- Nechal jsi někoho někdy propadnout? Jak moc to bylo těžké?

Když jsem si jako dítě hrál na pana učitele, stále jsem jen známkoval a psal poznámky. Až jako dostudovaný jsem pochopil, že známkování je nejméně příjemné na učitelově práci a hledal způsoby, jak se mu nějak vyhnout. A nechat někoho propadnout? To byla pro mne až ta krajní možnost, kterou jsem byl ochoten využít. Jestli dobře počítám, tak u mě propadlo za celou moji dráhu učitele velmi málo žáků, možná jen tolik, kolik je prstů na jedné ruce. A většina byla v prvních letech mého pedagogického působení, kdy jsem si myslel, že to má nějaký smysl. Pak jsem poznal, že nemá a vzniklo z toho trauma, které pocítuji dodnes. Postupně jsem v tom viděl svoje selhání a vlastní neschopnost naučit to co jsem měl...S výjimkou té poslední žákyně, které jsem tím chtěl opravdu pomoci a ono se to podařilo. Nedávno mně napsala, jak ji opakování ročníku pozitivně změnilo život. To však byla v mm učitelském příběhu velká výjimka.

- Dokázal jsi odhadnout, co v kterém žákovi je? Měl jsi žáky, kteří se zdáli spíše podprůměrní, a nakonec tě překvapili, jak se v životě uplatnili?

To je hodně provokativní otázka. Samozřejmě to je ideální situace a dobrý učitel by to měl mít jako cíl svého pedagogického usilování. Ale je to moc těžké, správně svého žáka odhadnout a doporučit mu jeho další směřování. Tomu jsem se musel dlouho učit, abych to přesvědčivě dokázal uplatnit. U řady svých žáků se mně odhad podařil, ale v několika případech jsem se totálně spletl. Většinou to bylo tím směrem, že jsem je podcenil a teprve po letech jsem zjistil, že byli v životě dobří a dokázali toho daleko více, než jsem od nich jako jejich učitel očekával. Ale byly i opačné příklady. Velmi ambiciózní žáci zklamali a v životě se ztratili, nebo se dokonce dali na nežádoucí cestu vývoje.

- Jak se díváš na dopady opatření proti covidu na školství?

Bohudík to jako senior už vnímám jen přeneseně, ale mám dostatek

informací od aktivních učitelů. Dopad nelze pro příliš krátký odstup vyjádřit jednoznačně. Určitě žáky častá nepřítomnost ve škole poznamenala. Výuka na dálku nemůže dostatečně nahradit přítomnost a okamžité reakce učitele. Ale na druhé straně učitelům situace pomohla naučit se jiný způsob komunikace se žáky. Sice se na takovou situaci dlouhodobě připravovali, ale teprve realita jim dostatečně ukázala, jak na tom jsou technicky a zda takovou výuku zvládnou. A většina to dokázala a významně se posunula ve své profesi, ale i v tom, jak je začali vnímat a přijímat jejich žáci i rodiče. Zkoušel jsem takovou výuku už jako senior a přesvědčil jsem se o tom, že je třeba takové možnosti znát a získávat pro ně žáky i rodiče. Ale pokud to nebylo nutné, učitelé se jim dosud spíše vyhýbali. Ted' však neměli kam. V tom je přínos vzdělávání prováděném v nutných případech tímto způsobem.

- Zvou tě bývalí žáci na abiturientské srazy?

Pokud jde o můj názor na srazy absolventů, tak musím oddělit dva různé pohledy. Prvý je pohled absolventa, jako takového. Je fakt, že jsem byl na srazy svých bývalých tříd poměrně často zván, ale vzhledem ke svému zapojení a vzdálenosti od Hradce, jsem se jich většinou neúčastnil. Poprvé jsem takový zažil po 15 letech od maturity, a pak až těsně před naším návratem do Hradce. To už jsem se aktivně zapojil a inicioval dokonce čtvrtletní setkávání vždy při změně ročního období naší bývalé středoškolské třídy na SVVŠ. Až do covidu jsem se scházeli v Literární kavárně Městské knihovny.

Druhý pohled je pohled učitele, kterého zvou na společná setkání jeho bývalí žáci. Musím přiznat, že na rozdíl od svých spolužáků, mám s účastí na těchto srazech docela problém. Cítím, že žáci ve mně i po létech stále vidí svého učitele a já žáky, kteří, mezitím prošli kus života, dospěli, dosáhli často vyššího postavení, než je to moje. Je pro mě těžké přiměřeně reagovat na změnu svého postavení. Takže se setkání raději účastním jen výjimečně, snažím se využít práva něco svým bývalým žákům říci, a pak shromáždění co nejrychleji opouštím, abych svojí přítomností nenarušil intimitu jejich setkání.

- Víím, že se scházíte také jako absolventi pedagogické fakulty. Jak často a kdo srazy organizuje? Vzpomínáte nebo diskutujete o současném školství?

Ano, scházeli jsme se, když to ještě před covidem šlo, naše původní „osmička“. Nejen covid se na našich setkáních podepsal, ale i naše nemoci, stáří, a ještě další okolnosti. Srazy později iniciovala spolužačka Marcela, která nás prvně svolala do restaurace U Švagerků někdy na začátku 90. let.

To jsme se ještě sešli všichni. Pak nás postupně ubývalo, ale nahrazovali je další spolužáci, s jinou aprobací. Naším příjemným a očekávaným hostem se stal i náš dnes jediný ještě žijící profesor matematiky František Kuřina. Letos oslaví 90 let. Společné vzpomínání nás všechny naplňuje a omlazuje. Scházíme se vždy kolem výročí VŘSR – počátkem listopadu. Vzpomínáme, současné školství však na těchto setkáních neřešíme. Jednak o něm jako důchodci už moc konkrétního nevíme a nechceme si kazit vzájemnou pohodu setkání. Stejně na tom, co se dnes děje na školách, už nemůžeme nic změnit.

- Nemáš 1.září i nyní v důchodu pocit, že něco začíná? Stýská se ti po škole?

Přesně tak. To mám v sobě hluboce uloženo. Vzpomínám, jak jsem v roce 1974 byl 1.září mimo svoji školu. Jak mně bylo smutno, že nejsem mezi svými žáky a kolegy učiteli. Bylo mně doslova k pláči. Později jsem si toto datum už nikdy nedal vzít a ctím ho dodneška. Jak jsem doslova ten den prožíval minutu po minutě ve vzpomínkách. Nedávno se mi to vrátilo, když jsem s manželkou přijali pozvání vnučky a jejich rodičů, k jejímu poprvé do školy. Najednou to všechno bylo zpátky a my si užívali jako zamlada a spolu se školačkou a jejími rodiči znovu cítili, jak je ta kantořina krásná a zážitky s ní spojené neopakovatelné, uložené trvale v mysli. Po škole se mně však už nestýská. Myslím, že jsem si ji v různých dobách a podobách užil v životě víc než dost.

- Prožil jsi ve škole mnoho desetiletí v různých pozicích. Organizoval jsi zájmové kroužky, výlety, soutěže. Kdybys měl možnost opět volit, vybral by sis opět učitelské povolání?

Samozřejmě, že ano. Je fakt, že bych dokázal určitě dělat i jinou práci. Jako kluk se mně líbil listonoš (po 3 prázdniny jsem brigádníčil a roznášel poštu po starém Hradci). Jak v otázce uvádíš, dělal jsem mnoho z toho, co je možné na škole a se žáky mimo školu dělat. Ptáš-li se, co jsem dělal ze všeho nejraději, tak Ti odpovím slovy básníka: VŠE, CO JSEM DĚLAL, DĚLAL JSEM RÁD a sám k tomu přidávám: že to bylo VŽDY S PLNÝM NASAZENÍM. Není jiné povolání, které by člověku dávalo tak pestré, jedinečné, neopakovatelné možnosti. Snad jen medicína. Ale tam jde často o život. To ve škole to tak daleko nikdy nejde. Podle mě se nejvíce kantořina blíží herectví. Učitel by měl být přesvědčivý herec, aby byl žákům věrohodný a oni chtěli dobrovolně a rádi následovat v tom, co je učí a jakým směrem je vede. Snad jsem byl dobrým hercem a svoji roli se snažil hrát naplno a uvěřitelně.

Děkuji za rozhovor.

Václav

KNIHY NEJEN O ŠKOLE

Aleš VOGEL : SÁM MEZI ŽENAMI – KOHOUT

nakladatelství Cpress v Brně v roce 2021

Aleš Vogel (*1985 v Liberci) napsal humornou knížku plnou komických situací. Čtenář prožije rok s hlavním hrdinou Alexandrem, učitel na základní škole, který překročil čtyřicítku. V jeho životě se objevuje jeden zásadní problém, má kolem sebe samé ženy. Ve škole je to babinec a doma manželka, dvě dcery, maminka. Navíc se ještě přistěhuje tchyně. A tak Alexandr neúnavně hledá jakéhokoliv chlapa, který by mu pomohl vzepřít se světu žen.

Zatímco starší šestnáctiletá dcera – pubertáčka se s otcem baví jen díky „hm,“ tak mladší dcera v něm vidí ještě „tatínka,“ ale Alexandr tuší, že i ona přichází do puberty. Manželka by ráda ještě jedno dítě, ale co kdyby to byla zase holka?

Ve škole se sice občas rýsuje nějaký ten učitel kolega, ale buď je příliš mladý nebo zase starší, takže komunikace vážne. Alexandr zkouší rybařit, sportovat, ani pes nepřináší jenom zábavu. Že by zlepšení přinesly prázdniny?

Útlá knížka je plná humorných postřehů z rodinného i školního prostředí. Prožijeme oslavu narozenin či školní výlet na Sněžku, ale i mnoho dalších situací, které, jak doufám, polechtají vaši bránci.

Nevím, jak moc autor (sám pedagog) čerpal z osobního života, ale předpokládám, že řadu situací musel opravdu prožít, aby je mohl tak přesvědčivě popsat.

Knížka je psaná bez zbytečné vaty, současným jazykem, kde občas padne nějaké to nespisovné slovo, ale určitě má své opodstatnění.

A pokud by měla knihu charakterizovat ukázka, pak zřejmě ta ze strany 14: Přitom můj inzerát jasně vystihoval, co vlastně hledám. Posuďte sami. Zněl přesně takto: „Hledám přítele, klidně i víc na společné zážitky bez bab. Jsem sportovně založený a nebojím se velkým výzev. Jsem nekuřák, ale pokud ty rád kouříš, nebudu tě nutit, abys přestával. Zn. Jsem parták, co ti bude krýt záda.“

Jurij POLJAKOV : PRÁCE S CHYBAMI

Vydal Filip Tomáš – Akropolis v roce 2017,

překlad Jaroslava Janečková

Jurij Michailovič Poljakov (*1954), v Rusku populární spisovatel, publicista a šéfredaktor týdeníku Litěraturnaja gazeta.,

Novela Jurije Poljakova, šéfredaktora Literárních novin vyšla poprvé 26 ještě v Sovětském svazu v roce 1986 a brzy se dočkala zfilmování. Vypráví příběh novináře Andreje Petrušova, který se stane po propuštění z novin učitelem ruštiny na základní škole, neboť se zná s ředitelem školy, bývalým spolužákem. Ve školství působí jen půl roku, ale dokonale poznává prostředí se všemi peripetiemi, ať už se jedná o náklonnost mladé kolegyně, konflikty ve sborovně a mezi učitelským sborem vůbec, vztahy mezi žáky, ale i jejich postoje a především vnímání nové generace, zcela odlišné od mládí hlavního hrdiny. Dílo je vlastně takovou tragikomickou sondou do prostředí školství, a ač bylo psáno sice v jiné době, myslím si, že v řadě problémů si nic nezadá se současností, třeba se snižujícími se nároky na žáky. Mne osobně kniha zaujala a poznamenal jsem si hodně výpisků, tak aspoň několik vám nabídnu jako ochutnávku. Viz str.126: „Někteří rodiče považují učitele za zoufalce, kteří si nenašli lepší místo v životě – a to vštěpují i svým dětem.“ Str.144: „... dávat nedostatečnou známku nikdo nezakazuje, ale učitel, který ji udělí, pak musí sestavit plán individuální práce pro odstranění mezer ve znalostech žáka.“ Str.161: „Ale vždyť lhaní je důsledkem monopolu na pravdu.“ Str.164: „Kolektivní rozum a kolektivní zbabělost jsou dvě různé věci...“ Str.170: ... žijeme ve světě krásných slov. A čím je člověk podlejší, tím krásněji mluví...“ A ještě jedna pasáž, tentokrát z autorova doslovu (str. 204): „Ale abych byl upřímný, za to, že naivní zastaralou víru nahradil kult nevíry a postmodernistická lhostejnost, která zachvátila společnost, může samozřejmě inteligence, a to především ta humanitně zaměřená.“ Díky manželce „kantorce“ něco o současném školství vím, zajímavé je, že řada problémů popsaných Poljakovem jako by z oka vypadla i našemu dnešnímu školství. Hlavní hrdina nakonec ze školství, i přes určité úspěchy, třeba získání žáků pro pátrání po rukopisu, odchází. Nakonec i to je dnešní realita českého školství. Kdysi se říkal takový vtip, že „kdo neumí, učí!“ Nevím, jestli je to pravda, ale řada těch schopných ze školství odchází na lépe placená místa. A kdo bude učit budoucí generace? Přečtěte si Poljakova a jeho „Práci s chybami.“

Václav

Václav FRANC - DO ŠKOLY

Můj začátek školní docházky se odehrál v září 1968 a to už mně bylo šest let a deset měsíců. Mamka litovala, že už do školy nechodím, neboť můj kamarád Vláška měl za sebou první třídu, ale on je sice ročník 1961 jako já, ale narodil se v lednu, takže je o devět měsíců starší.

Nevím, jestli jsem se těšil do školy, možná ano. Nakonec obě sestry již chodily do školy, já uměl řadu věcí, třeba se podepsat, tedy tiskacími písmeny. Pochopitelně i napočítat minimálně do dvaceti, ale to si už přesně nepamatuji.

Prázdniny se blížily ke konci, starší sestra Zdenka odjela užít si ještě posledních pár dní volna k sestřenicím do Mlýnce. Dalo by se říct, že nic už nemohlo zabránit mému vstupu do školy, když jsme se se sestrou Bohunou ráno 21. srpna probudili. Nevěděli jsme, co se stalo. Babička Františka brečela, že bude válka, že už třetí válku nepřežije. Děda Václav nadával, ať nedělá paniku, že všechno dobře dopadne, že se všechno vysvětlí, protože přijeli Rusové a nás vede generál Svoboda, náš prezident, který stejně jako děda bojoval za 1. světové války v Rusku. A děda mu strašně věří. Mamka naříkala, táta byl v práci, byly žně. V televizi neběžel žádný program, jen obrázek našeho prezidenta Svobody. Ten promlouval k národu a neustále opakoval: „Zachovejte klid a rozvahu!“

Klid a rozvahu nezachovala sousedka Bydžovská, která přiběhla a vykřikovala, že si musí udělat zásoby mouky, že nebude co jíst, protože ona už přežila stejně jako babička dvě války. Vůbec nic jsem nechápal.

Během příštích dnů jezdily kolem nás vojenské kolony. Vždycky jsme se krčili doma, nikdo nesměl vykukovat z okna, protože by vojáci mohli začít střílet. Vždycky jsme čekali, až pojede sanita, protože to jsme věděli, že je konec kolony. Vzpomněl jsem si na to, když jsem pak skutečně v 80. letech jezdil jako voják absolvent v sanitním voze na konci kolony.

Babička nám nakazovala, abychom nic nesbírali, třeba v tužce že může být bomba. A od cizího si nic nebrali, že třeba bonbony nebo čokoláda můžou být otrávené. Táta dojel na pionýru, teda takové malé motorce, pro sestru Zdenku, aby se jí něco nestalo.

Mluvil se pořád jenom o tom, co bude, co s námi bude. Ale mně bylo líto, že o můj vstup do světa vzdělávání nemá prakticky nikdo zájem. A tak jsem byl rád, když potom mamka vytáhla nové bačkory, které mi koupila do školy, a napsala na ně značku V F, abych si bačkory poznal. A to jsem věděl, ačkoliv jsem do školy nechodil, že to je moje značka. A ráno jsem už nemohl dospat, nasadil si brašnu, co mi přinesl Ježíšek. Byla hnědá a já v ní měl pastelky a tužky a sešity. Protože jsem byl už opravdovým školákem, navzdory všemu tomu, co se kolem nás dělo. A čemu jsem nerozuměl. Prostě i ve válkách se rodí děti, chodí do školy a učí se, aby už nikdy žádné války nebyly, jak si přála babička Františka, která si jen posteskla, když jsem se vrátil první den ze školy:

„Tak už ti to začalo! A teď už budeš mít povinnosti a starosti až do smrti!“

Ilona PLUHAŘOVÁ - KARTY OSUDU

“Crrrr!” zadrnčí mi do uší, což mě automaticky zvedá ze židle.

Opouštím sborovnu a vydávám se na svou každodenní učitelskou pout'. Narozdíl od jiných poutníků, kteří se kdysi dávno vydávali za Svatým grálem či hlasem Božím, já vyrazím vstříc burácivému řevu. Otevírám dveře a vcházím do poměrně malé třídy, po okraj přetékané patnáctiletými pubertáky. “Báro,” zahlédnu repetenta Pepu, jak doráží na spolužačku, “nechceš se mnou chodit?”

“Odprejskni!”

“A ty, Verčo?”

Odpověď přináší rána penálovitá, zkušeně zacílená na Pepanovo duhově rebelující háro.

Celý akt okomentuji pouze pečlivě trénovaným varovným pohledem. Pepan zacouvá na své místo, přičemž se jeho spolužáci malátně soukají z lavic. I lenochodi mi vedle těchto tvorů připadají jako supermani živočišné říše.

“Do-brý den! ... Dobrý d-en! ... Dobrý den!” opakujeme několikrát, než jsem spokojena s hlasitostí, artikulací, plynulostí, přiměřeností a upřímností našeho každodenního pozdravu.

Následující zemětřesení nastává v důsledku mého pokynu k opětovnému usednutí. Pevně doufám, že tento úkon nezpůsobí některým jedincům otřes mozku.

Znovu se rozhlédnu kolem po otrávenosti znetvořených obličejích, v nichž se odráží buřičské odhodlání k destrukci jakýchkoliv učitelských snah z mé strany. Probouzím hlas Komenského ve své duši, hrdě se vypnu v zádech, tajuplně se natahuji po křídě a s donquijotským elánem píšu na tabuli: “Proč dnes napíšu s obrovskou chutí slohovou práci?”

Pranic nedbajíc na opovržlivé zafunění za mými zády připisuji pro usnadnění odpovědi na vznesený dotaz následující vznešené možnosti: “...abych udělal(a) radost paní učitelce; aby paní učitelka prožila něco neobvyklého; aby byla paní učitelka uchváčena; aby se paní učitelka pobavila; aby paní učitelka z mé práce nemohla usnout; aby paní učitelka ...”

“Každý,” dodávám s naléhavostí metrákového balvanu, “každý z vás si vybere z tabule jeden důvod pro dnešní práci a na něj pak bude myslet celou hodinu.”

“Zešilela!” vykřikne nakrátko ostříhaná Bára a třída se mění v hromadný vlebipleskot.

Spokojen odkládám křidu. První krok mám za sebou! Jsou vzhůru!

“Možná už se vám někdy stalo, ...” píšu zadání na tabuli.

“Začněte svou práci touto větou,” zavelím jako nejodhodlanější z Komenského generálů, “potom už můžete psát cokoliv.”

Třicet dva hlav začíná intelektuálně doutnat a hrobové ticho přerušuje tu a tam jen vrzání dopadajících mozkových plodů do náruče bílých stránek. Dnes budou opět prolity hektolitry červeného inkoustu, než srdnatě zvítězím nad veškerými pravopisnými vetřelci, kteří by mohli naplnit skutkovou podstatu protiústavního jednání hanobením českého jazyka.

“Crrrr!” ozve se vyšší vůle ze školního záhrobí.

Z oživlého kraválu přehám do azylu sborovny a myslím už jen na své slohovky. Nikdo mě doma nečeká, protože předchozí “Někdo” odešel za nějakou “Jinou”, a tudíž zatím nějak nemám důvod žít pro něco jiného než pro nějaké náhlé zpestření mých jinak nijakých dní.

Neodpustím si svůj obvyklý opravovací rituál a jako vždy slohovky důkladně promíchám. Z paklíku si pak namátkou vytáhnou jeden myšlenkami propocení list. Navíc dnes jen a jen pro mně psaný! Jak narcisticky rouhavý! Možná bych se měla kát!

“Možná už se vám někdy stalo,” čtu první práci, “že jste na něco zapomněla.”

Po pár řádcích zděšeně vyskakují ze židle.

“Proboha,” láteřím nad sebou, “zapomněla jsem na dozor!”

Popadnu slohovky, propisku a pádím po schodech k jídelně. Aby toho nebylo málo, narážím na zástupce ředitele.

“Paní kolegyně,” volá za mnou, “už našla vaše třída tu ztracenou třídní knihu?”

“Ještě ne,” zaúpím a ženu se dál.

Na tu pitomou třídnici jsem si dnes ani nevzdechla!

Vbíhám do ohlušujícího rámusu a jako dopravní policista začínám korigovat tok dnešních využitelných zdrojů ve směru od výdejního okénka k věčně žvatlajícím plným pusám.

Když se jídelna trochu uprázdní, promíchám paklík se slohovkami a začtu se do další.

“Možná už se vám někdy stalo,” předcítám zahajovací větu jako zaklínací formuli, “že ste našla něco a vyděla co dřív né. Super, né?”

“Uf,” odfrknu si a odložím naškrábaný list, “tohle bude supersmrtící!”

“Našla a viděla,” probíhá znovu mou myslí, “tedy to ‚vyděla‘ jsem ještě neviděla.”

V tom spočinou mé oči na obrovském fikusu u okna. Nikdy jsem si nevšimla, jak je nádherný. Jen nebýt toho smetí mezi květináčem a umělohmotnou nádobou, v níž je květináč s fikusem postaven. Vybírám ubrousky, tácky po zákuscích až ... Najednou třímám v ruce ztracenou třídní knihu. Mé nadšení nezná mezí!

“Možná už se vám někdy stalo,” čtu vzápětí, “že někdo nepřišel do školy, ale ...”

Zjištěním dalšího průšvihů mizí má radost do nenávratna.

Mé duševní lamentace však rázem přehluší jiná práce. Zapatlaná inkoustem až hrůza!

“Možná už se vám někdy stalo, že vám praskla propiska!” čtu pouze jednu jedinou větu na celé stránce.

Než se však stačím spravedlivě rozhorlit, zděšeně hledím na své vlastní ruce. Kontroverzní slohovka sice připomíná sadistický vzorník očních monoklů, naproti tomu však já sama vypadám jako upír, v jehož moci útrpně vykrvácela celá žákovská populace.

Po úporné očistě vytahuji pro zlepšení nálady jeden úhledný rukopis.

“Možná se vám už někdy stalo, že jste zaspala.”

“Ještě nikdy,” odpovídám listu ve svých rukou.

“Teprve dnes,” kaji se druhý den ráno.

“Možná už se vám někdy stalo, že jste se zamilovala,” slzela jsem včera večer při několika dívčích úvahách. Osamělá, s rozjitřeným srdcem, fakt jsem nemohla usnout.

Před očima mi živě vyvstává můj dnešní sen. Vidím superduhového Pačesáče se super Vylepankou, namísto Amorova šípu prokláté nespočtem piercingových hyzdičů. Se sluchátky na uších coby svatozáří a oba připomínající líně přezvykující velbloudy vedou zanícenou konverzaci v beznadějně zacyklené nekonečnosti:

“Tak dem někam? - Jo! - Super! - Kam? - Nevim! - Ale pudem? - Jo! - Tak dem někam?”

Drsně otrávení, ale superzamilovaní!

Zato já jsem jen drsně ospalá! V cukuletu oblečená popadám slohovky, pádím na zastávku a vyhrávám boj se zavírajícími se dveřmi autobusu. Avšak má radost je předčasná! Autobus vyráží vpřed jak honící pes za kořistí a strhává mě do stavu volného pádu. Slohovky mi vyletí z ruky a jako svobodné duše svéhlavých autorů se snáší k zemi. Čísí ruce mě staví na nohy a postupně vkládají do mých dlaní všechno to bílé nadělení.

“Možná už se vám někdy stalo,” čtu na svrchním listu, “že jste pochopila ...”

Hledím na popsané řádky, přičemž v ten moment mi svítá. Ty slohovky! Ty můžou za všechno, co se mi odvěra přihodilo! Jsou jako věštecké karty! Pokaždé naznačí, co se mi v momentě stane.

Usměvavý muž se zářícíma očima mi podává poslední spadlé listy.

Ač se považuji za inteligentní a kultivovanou bytost, tvářím se pitoměji než pubertáčka, jež by mohla být tou supernejpubertálnější královnou svých vskutku nadpubertálně pubertálních svěřenců.

“Kolik slohovek mi vlastně ještě zbývá?” převaluje se mi hlavou lenochodím tempem.

Usměvavý neznámý bere do ruky jednu ze slohových prací.

“Možná už se vám někdy stalo, ...”